

Vidurinėje Lietuvoje
 mėnesis. Metinė prekė su
 parsiuntimu:
 Rusijoje (kuver-
 tuose) 6 rubl.,
 Prusijoje 4 aukš.,
 Amerikoje ir kitur 5 aukš.

VARPAS

Angarsiniai Varpai,
 ištiesa oiltė smulkaus
 rasto, kaštuoja
 60 fen. arba 80 kop.
 G. K.

literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Mūsų nuopelnai.

Kiekvienam, būvant svetimuose kraštuose, pasitaiko susėti su reprezentantais kitų tautų. As ir, būdamas užrubežiuose, susipažinęs su tokiais svetimų tautų reprezentantais, stengiausi, kur tik buvo galima, išderėti pritarimą ir apskritai simpatiją mūsų darbams ir mūsų tautai. Ant mano išsitarimo apie tai, ar tai lietuvių, ar tai tarp visokių tautiškų draugysčių svetimuose, šaliese — ne atradau beveik tokių, kurie būtų tiesiog atsisakę nuo simpatijos dėl mus, bet visi paklausė, kuom gi mes galėjom užsipelnyti ant tos simpatijos, nes neužsipelne, jug jos ir reikalauti ne turime jokios tiesos. Paklausė manęs kokius mes turime darbininkus, ką jie yra padarę progresą žmonijos, ką savo tautai? Ar mokina jie nors savo tautiečius meilės žmonijos, pasišventimo dėl viešos naudos, koki jėi tame pats duoda pavykslą, kiek tokių mokintojų yra, ant kiek kasmet skaitlius jų dauginasi, ir ar visi jie su pasišventimu savo žmogystos dirba ant visų naudos? Koki vaisiai jų darbo? Išsitariau apie sunkų mūsų padėjimą ir geriausius norus — bet man tuojaus perkirto, kad patys norai be atsakančių darbų ne kokios neturi vertės; teisingai gi sunkiu mūsų padėjimu, taip gi niekur nepripažino, nes tiom gal teisintis tik vaikai, tautiški gi vadovai ir mokintojai privalo stengtis kaip tu sunkumų visiems, ypač gi tiems, kurie apsiginti nemoka, lengvesniu padaryti. Jūo padėjimas sunkesnis, jūo darbo ir pasišventimo daugiau reikia. Kad dirbti ant naudos mūsų tautystei neprileista įstatais viešpatystes, kurioje gyvenama, kad darbininkams dirbantiems tokiose sąlygose ne syki išpuola nukentėti — viskas teisybė — bet vėlei nėra taip sunkaus padėjimo, kureme žmogus norintis pasišventi viešam reikalui, darbo ne rasti. Kad karštai, be pailsio dirbantiems išpuola ne syki nukentėti, visiems žinoma, bet taip gi ir žinoma, kad be aukų, ne bus ir vaisiaus; vadas, kuris nie aukautu gyvūties karėivių, niekada nepergalės savo priešų. Kraujas arba kontėjimai dėl visuomeniškos naudos nukentėjusio draugo tarp gyvų ir mirusių gyvenimui organizacijų gimdo di-

desni pasišventimą tarp atsotinkančių nelaimių; atbulai atsitinka tik tarp mirstančių arba jau numirusių (už tokius jau šiandien laiko mus daugelis: lenkų, rusų ir vokiečių) — iš tu vienok žmonija ne kokios sau naudos ne turės; delto gi toki ir simpatijos užsipelnyti negal; daugių daugiausei, gali tokių pasigailėt, kad jai naudingais buti patingėje.

Žvilgterėkime ant mūsų darbininkų ir jų darbų ir paklauskime ar gi jie iš tikro kaipo lietuvių vadovai (yra ir toki, kurie norėtų įgyti vardą Lietuvos apastaly) priderančiai ir vaisingai savo darbą ant visuomeniškos naudos atlieka? Ar dirba jie ant naudos savo brolių be pailsio, baimės, su noru ir pasišventimu? Cia reikia neužmiršti, kad nuo tu kam daugiau duota, visuomenė daugiau ir reikalauti tur tiesą. Mūsų vyrų augstesnio mokslo, visuomenė turi tiesą paklausti ar jie išsivadēja nors dalies asabiško egoizmo, rūpesties apie savo naudą, tati nužengė į šali altruizmo? Kokį jie savo gyvenimū duoda pavykslą mažiaus apsviestiems broliams?

Turime Lietuvoje daugiausei lietuvių knygū, toliaus gydytojų, keleta juristų; apie kitokes profesijas ner ką nekaltėti: išsilavinę jose specialistai lietuviai apsirinko sau vietas toli nuo tėvynės, nes ten pelnas jų asabiškas didesnis. Išskyrus mažą dailelę mūsų kunigai pildo pareigas tarnų bažnyčios ir tikėjimo mokintojų; gydytojai gydo ligonius (ne tik lietuvius), neturtingiems parašo receptą ne retai ir be pzmokesnio; juristai buvo apginėjais suduose t. y. pildo jie pareigas duoną duodančios savo profesijos. Kur ir kiek jų atsiranda pildančių pareigas ideališkas, kame jų darbai kaipo lietuvių, kiek ir kokios vertės jų darbai ant tėvynės ir brolių labo? Pareigas profesijos Lietuvoje jug atlieka ne tik lietuviai: gydytojų ir advokatų yra daugel ir žydų, bet ir tie visai ne rujoja kad tas pareigas taip lietuvių reikia pildyti! Ligoniui ne rupi kas gi gydo, bet tik kad išgydytu. Mums rodosi, kad nuo lietuvių turime tiesą daugiau goidanti? Lietuvos gydytojas, advokatas arba reprezentantas ant kokios augstesnės profesijos, turintis iš jos reikalingą gyvenimui poinę, reikalingas Lietuvai tik delto, kad jis gyvendamas taip savo neapsviestu brolių pastotų

Jų vadovų ir mokintojų. Ar-gi tokiais yra daugias mūsų inteligentų apsigyvenusių Lietuvoje? Ar daugel jų gyvenančių svetur savo darbais prisideda prie tėvynės vargų? Skaitlius inteligentų lietuvių kils met iri daugintis — bet ar dauginasi ir skaitlius dirbančių ant tėvynės labo? Geriausį atsakymą ant to klausymo duoda buvis paties Varpo ir Ukiniuko: užgimęs tiems laikraščiams retai pritrūkdavo straipsnių — standien-gi vis tankians girdėti rugojimai redakcijos ant stokos straipsnių. Ka-gi veikia mūsų inteligentai, jeigu negal i laikraštį parašyti nė to, ką yra apsiėmę? Kas jų darbą stabdo? Ar gal baimė? Baimingiems vienok vadovams žmonės pasitikėti ne gal, nes, kas-gi ispultu, jaigu baimingi vadovai reikalui atsitikus persigandę pavestus jų vadovystei žmonis ap-leistų? Juo mažiaus darbo ir pasisveitimo tarp inteligentų, juo labiaus jų įtekmė ant žmonių tur pultis: jaigu jų inteligencija visai nužudys, tasyk ju-g tik svetimi vietą mūsų aptinti galės! Kas-gi bus tasyk su lietuvystę, kokia-ja lauke ateitė? Jai dabar atsirado „Ukininke“ raštas prasto žmogelio, kurisai vardu tokių jau žmonių šaukėsi prie inteli-gentų su prašymu: mokykit mus! turbut pri-pažindamas, kad ikišioliški mokiniai ne buvo užtenkanti? Ar-gi ne gėda mums, jaigu ne norime suprasti reikalų mūsų žmonių ir verčiame juos šanktis prie mūsų. Kas-gi bus jaigu ir tolians ant šanksmo neatsiliepsimė? Atsakymas trumpas: priversime mūsų žmonis įeszkoti pagalbos pas svetimus, kurie noriaus ant jų šanksmo atsiliepsi!

Atsiminimas iš karės pranzuzų su vokiečiais.

(Rašė bironaitė Suther, vertė Greitakojs.)

Tai buvo po musio prie Orleano. Sądėmėsi keletą valandų, norėdami patirti, kas per-galės. Mūsų ratą pasiuntė pirmyn sargybon i nedidelį sodžių, vardo kurio nepasakysiu.

Mes jojome ten nuvargę, alkani ir per-mirke — lietus lijo dvi dieni. Jei tie tris jausmai vienkart atsiranda, ir atsikartoja per istisas nedėlias ir mėnesius, tai, tikėk man, jie gali atsaldyti karščiauši kareivi; klausy-mas: „Kam tas visas? kam pianti viens kita?“ — nesisitraukdamas persekioja žmogų.

Mums reikėjo labai atsargiai pirmyn ke-lianti, nes visame krašte matyt buvo prie-šininkų judėjimas. Mės žinojome, kad tikroji pranzuzų kariuomenė pasitraukė, bet reikėjo sergėtis kuopelių laisvųjų šaulių. Ak prakeikti žmogžudžiai! Ant jų mes buvome labiausiai įmintę ir perpykę; ta įūrtimą ir piktumą iš-

šaukia pats žudymas; nežinia kodėl žmogus to neįjauti prieš tikrąją kariuomenę.

Dairydami visi šalis, jojome risti. Kelis kartus iš krumų pykstelėjo šuviai ir kulinkos pasiekė mūsų eiles, bet mes ne-galėjome matyti priešininkų. Du ar tris mi-siskiai buvo mūsanti ir pasiliko ant kelio — tas nesiskaito.

Ant galo, i pavakare mės prijojome į pa-skirtą vietą. Dar kartą kelias užsisuko ir mes išvydome sodžių.

As ir dabar matau ji: viduryje žalios ly-gumos matau namus, paskendusius sodnuosę, nedidelę bažnyčią su apvaliu bokštu. Varpas skambino ant poterių. Daugelis mūsų per-sižegnojo. Kiek jų atsiminė savo gimtini sodžių.

Mes pasiuntėme pirmyn keletą kareivių. Mūsami barabonus jie perėjo per ulyčią ir iššaukė sodžiaus vyresni ir kunigą. Kada visa mūsų rotą įjojo i sodžių, tie du sodžiaus ponu stovėjo jau prieš bažnyčią.

Mės uždavėme jiems paprastus klausymus: Ar jų kariuomenė išėjo iš sodžiaus? Kokie pulkai perėjo? I kokią šalį jie nuėjo?

Paskui sąžinės klausymą: Ar sodžius buvo surinkęs kuopelę laisvųjų šaulių? Ar tebėra tokia kuopelė?

Ant galo, įskilmingai apreiškėme, kad kiek-vienas bus nužudytas, kas paslėps savuosius kareivius.

Viskas atlikta. Sargai sustatyti aplink sodžių; kareiviai, galutinai nusikamavę, iš-skirstyti po kiemus. Du mano draugu oficierū ir as apsistojome pas kunigą. Praslinkus va-landai, mes keturiose, — nės ir kunigas pri-sidėjo prie mūsų, — sėdėjome aplink stalą prie vyno ir cigarų.

Mės gardžiai pavalgėme pietus; valgymus nunešė; mes rukėme ir šnekučiavome.

Senelis-kunigas — jam buvo su visum septynios dešimtis metų — teip ramiai ir me-lingai kalbėjo su mumis, juog žodžio „prie-siniukas“ lyg ir nebuvo. Jaunystėje jis gy-veno kelis metus Geidelberge ir klausinėjo, kaip dabar išrodo tas miestas.

As galėjau papasakoti apie Geidelbergą, nės ten gyvenau. Kada as paminėdavau ne-tyčia žinomą ulyčią, alinę, vietą paprastų pa-sivaikščiojimų, viską, ką dar atminė senelis, jo akys prasvisdavo.

Jo akys buvo mėlynos, šviesios, plaukai sidabruoti, balsas kuriuo jis tarė: „vaikeli mano“, „brangus vaikeli“, vietoj paprasto tamsta — širdingas ir meilus. Kaip toli buvo nuo jo indršimas ir neapykanta!

Visą gyvenimą pildė jis su pasisveitimu savo kunigiškas pareigas. Ant mūsų jis žiu-

rėjo tik, kaip ant drąsių kareivių, kurie taipgi pildė pareigas: vis tai išrodė labai paprastais. Jis apsakinėjo mums apie savo nedidelius rūpesčius, linksmybes ir silpnybes, apie savo rinkinį žolių, akmenėlių, apie mokintinius, kuriuose jis matė savo seimyną, apie savo mylimas knygas, kuriuose jis turėjo poprotį įteškoti susiramėjimo ir pasilinksminimo; jis turėjo lotiniškus ir grekiškus kliasikus, Kornelį, Rosiną sekimą Jezui Kristui, Šventa dušia, mažą, tereikalaujanti!

Jis sušildė mano širdį ir aš nuoširdžiai pamylėjau šią senelį.

— Nes tai, kad jis prigalvėjo svetimai tautai, darė jį dar brangesnį mano akise — taip smagu buvo nusikratyti nuo pareigos neapkęsti žmogų tik todėl, kad jis kitos tautos. Tą patį ir jis jautė — tai buvo aišku. Meiliai žiūrėdami kiti į kita, prieteliškai kalbėdami, mes supratomė tai, ko balsiai neištarėme: ar prancūzas ar ne, tu garbės vertas senelis! ar prusas ar ne, jūs puikus vyras!

Ištroškusiam — gardus vandens gurkšnis; nuvargęs — džiangiasi iš pailsio; taip pat po ilgų mūsų ir pailsio, paprastas patogumas ir meilumas, išrodo kas žin kur ypatingu.

Nežiūrint į nuovargį, mes ilgai sykiu sėdėjome. Tik po vienuoliktai mes atsisveikinome: labai naktį, vaikeliai! labai naktį kniugėli, aciu, tėveli!

Kunigas palydėjo mus į mams paskirtą kambarį, kuriame kasdiena jis užsiimdavo savo darbais: ten stovėjo sėpos, kuriose buvo sustatytos knygos ir jo mylimi rinkiniai; kanapa apmūšta siksna, naudojama kaip lova, kėletas kedžių, didelis rašomas stalas, ant kurio buvo senuko paveikslas su kryžium; lange didelė klėtką.

Tai mano tėvas, — paaiškino kunigas, apsviesdams žvake paveikslą. — Jis taipgi tarnavo kariūnenėj prie Napoleono. Tada kitoniškai klijosi: mes buvome įveiktojų priešininkų žemėje. Viskas mainosi. Viskas priguli nuo Dievo valios, — pridėjo jis. — O štai mano geltonieji vaikeliai! Jis parodė sypeldams į klėtką. — Tai mano džiangsmas! Kas rytą atlieka jie pusryčiantį prie stalo ir lesa iš mano lūpų duonos trupinėlius. Pamatysite rytą. Bet šiandien labai naktį, tapat tamstos nuvargę, baisiai nuvargę. Vargšai vaikeliai!

Jis padavė mams ranką, išpradžios mano draugams, paskui man, o aš — aš negalėjau iškęsti, — priegtami čia nebuvo nieko nužeminančio — senelis septynių dešimtų metų, o aš visai dar jaunas žmogus — trumpai sakant, aš pasilenkiau prie jo rankos, norėdamas ją pabučiuoti.

Kunigas atitrunkė ją ir uždėjo ant mano galvos, atkartodams: „labą naktį, mano vaikeliai!“

Ak, tas palaiminimas! Nuó jo ilgai degė mano galva.

Mes atsigulėme . . . Vienas draugas ant kanapos, aš ant kedžių. Mūsų trečiasis draugas, oficeris P. turėjo eiti sargybau; pasiėmęs keletą mylimų eigarų ir butelį vyno, jis nuėjo ant virsaus, į kambarėlį, iš kurio matyt buvo sodžius ir mūsų sargai-kareiviai, kuriuos naktia jis turėjo peržiūrėti.

Klebonijos priėmėnėje teipgi stovėjo sargas. Aš buvau numigęs keletą valandų, kada staiga mane priekėlė šūvis. Iš pradžios aš mamant, kad man prisisapnavo. Per paskutiniuos dienas aš taip tankiai juos girdėjau, juog jie man prisisapnavo prie kiekvieno trenksimo. Bet tuoj pasigirdo antras šūvis, paskui trečias, — draugas pašaukė mane. Mes nieguisti skubiai taisėmės.

Sauidymās tuo tarpu vis tesėsi; pro langą matyt buvo raudona gaisro pašvaistė.

Per dešimtį minučių — buvo pasė antros — mes visi susirinkome ant kiemo. Sodžiūje šaudė į mūsų kareivius, ir du mama degė.

Penkių kareivių ir, oficeriaus P. trūko. Mes nutarėme, kad oficeris P. peržiūrėjo sargas.

Man atėjo į galva įeiti į jo kambarį, norint pažiūrėti iš jo langų į sodžius. Ant lypnės aš suklupau ant kas žin kėpo kuno. Pasigirdo silpnas vaitojimas. Aš įbraukiau degtuką. Tai buvo mūsų sargas. Jis plūdo kraujuose su sūdaužyta galva ir pažeista kintine.

Kambaryje mes atradome oficerį P. negyvą, — burna buvo užkimšta jo paties škepetalte, galva sužeista kardū.

Keturi kiti kareiviai buvo užmesti sodžiūje.

Penktoje valandoje iš ryto tardymas pasibaigė. Prie tardymo buvo kunigas, sodžiaus vyresnysis ir dar keli gyventojai. Dalykas buvo toks.

Kunigó broliavaikis, girininkas su keliais kitais jaunikačiais, išėjo su knopele laisvių šaulių po apilinkes. Sugrįžė naktia, jie užpuolė ant mūsų kareivių.

Bet štai baisiausia: priejo piemuo ir pasakė, kad jis matė vakare kunigą, atidaranti vartus savo broliavaikiui.

Mane perėmė siurpulys, tartum kas mane patį kaltino.

— Ar teip klebonai, ar tai teisybė? — surikau aš.

Jis pakėlė galvą ir žvilgtorėjo į mane, savo puikiomis mėlynomis akimis.

— Teip, — atsakė jis liudnai. — Bet tik norėdams paslėpti kutėje vargšą, sumų

mano sesers. Aš nieko nežinojau apie jo užmanymą, tikėk, tamsta man. — Dievaži!

Aš jam įtikėjau, bet ar-gi galėjo tai jį išgelbėti. Kas bus po to prisipažinimo, aš žinojau iš angšto. Apie tą atsitikimą buvo pranešta generolui.

Devintoje valandoje aš gavau prisakymą: „sodžių sudeginti, kunigą, paslėpusį savo sius, pakarti ant sienkščio jo paties namų.“

— Aš tuoj išsiuodčiau pas generolą, meldamas sumažinti bausmę, dovanoti. Neuzilgio sulaukiau atsakymą: „ne gali būti dovanota.“

Mano nusiminimas, mano pasibaurėjimas buvo teip didi, juog aš norėjau leisti sau kulipką į kaktą, kad tik nereiktų išpildyti prisakymo. Mintis apie gimines sustabdė mane. O paskui! . . . Ak kokie baigus atsiminimai! Ant laimės daug mažmožių, jau išnyko iš mano atminties, bet vis-gi daug įsidėjo į galvą teip aiškiai, kaip kokia fotografija.

Karė, pareigos, angščiansis siekis . . . Tokionis išmindžiotomis mintimis žmogus stengesi užtrinti savo ir kitų akise visą karės baurumą, ir apie baisesius dalykus tyli, užmiršta.

Pūnačius kūnus pridengė žemėmis, bauriausius atsitikimus tylėjimu.

Prisakymas, zinoma buvo atliktas. Karėje negalima turėti minkštos sirdies. Aš pats perskaičiau kunigui prisakymą, užtylėdamas kokiū būdu jis turi būti nužudytas.

— Aš jos laukian, — tarė kunigas ramiai ir tykliai. — Aš prisirengęs.

Bet kada aš liečiau uždegti sodžių, kunigas suriko. Sudeginti, sudeginti viską, ką jis mylėjo šioj pasaulėj, išnaikinti visą parapiją, mokyklą, ligonbutį, kur gulėjo keletas ligonių, jo bažnyčia, jo menkus rinkinius; galbut, atsiminė jis teip-gi ir apie savo brangius paukštalius klėtkoje. Aš nežinau apie ką jis manė, bet jo perveręs sirdį klyksmas buvo neišpasakytai baigus.

Baisiausia buvo tas, kas vėliaus atsitiko.

Tartum dabar matau, kaip senelis puolė ant kelių, išgirdęs žodį „virvė“; matau jį su iskeltomis rankomis meldžiantį, kad jį suaudytų. — „Ne kankyk tiktai! susimilėkit, kulką, khlką!“ — Bet jam nebuvo lemta mirti teisingų žmonių mirtim. Aš dar dabar matau, kaip, sulyg mano paliepimu, užnėrė jam virvę ant kaklo, kaip nuvilko jį pas duris, kaip . . . ne, — tą valandėlę aš nusigrežčiau.

Paskui aš pamaciau jį, kaip kokią smėklą, kabantį; jo juodus, ilgus ir siaurus rubus, jo palenkta balta galva.

Aš matau visą sodžių, apimtą liepsna, matau, kaip gyventojams vaitojant, gyvneliams baisesiai bauriant ir bliaujant kutėse, mūsų

karoiviai žudė visus, kas mėgino gaisrą gesinti arba nenorėjo leisti uždegti.

Aš matau, kaip mes apleidžiame sodžių vakar dar tokį žydintį, dabar paskeudusį liepsnos jūroje, o ryto — kruva nedegulių ir pelenu.

Bet labiausiai negaliu užmiršti senelio gerų, mėlynu akių, jo meldžiaucio, apimto baimė žvilgterėjimo.

O, tos akys, tos akys! . . . niekada ne-užmiršiu!

Viską kitą, kas mirga akise, dar galima užmiršti, bet ar užmiršti paskutinį žvilgterėjimą žmogaus, kurį tu užmušei!

Tėvynės varpai.

Visokeriopa nanda iš lietuvių. Kražiečiai ar ne kražiečiai. Žodis ilgintojui sveikimų straipsniui.

Lietuvių, kurių mūsų bičiuliai praminė *litvomanija*, tikėdami tuo tulžies prisisunkusiu vardu išsyk nunnodint lietuvių idėją, pasirodo esanti labai naudinga net tiems patiems bičioliams. Istikro. Administracija, begaudydama litvomanijos smėklą, turi progą parodyt savo rupestingą trusą ir atsižymint vyriausybės akise, o da ypač, kad tokios-pat vertės proga buvusi *polskaja intriga* šiandien jau neduoda administracijai išskėst šparnus. Lenkui činovnikui pasipainiojo konkurentas — apšaukia jį litvomanu, suskūndžia ir prašalina. Tokiū-pat budo laikydamiesi prašalina savo konkurentus kandidatai, į valsčiaus sudžiaus, vaitus, raštininkus ir t. t.

Man rodosi, kad jeigu lietuvių išsyk pražutų, tai bičiuliai patys ją pramanytų iš naujo.

Dabar atsirado ir toki, kurie naudojami, teip sakant, iš abiejų lietuvių galų. Sakysime koks žmogpalaikis činovnikėlis, norėdamas patikt savo viršininkams, tyčiojasi iš litvomanijos ir pašaliais skundinėja, kartais litvomanus. Kad-gi tas pats činovnikėlis už prasizengimus ir suktybes tampa viršininkų pavartytas, kreipiasi prie lietuvių, skusdamasis: tai už lietuvių nukentėjau — pasigailėkite!

Paskutiniame laike tapo isteigta prie Kauno žandarų kanceliarijos vieta vertiko iš žemaitiškai-lietuviškos kalbos. Turbut rengiasi dirbt atsidėję ir tikisi daug turėse darbo. Duokime darbo kuodaugiausiai — tegul tik verčia. Aprašinėkime visas maskolių administracijos ir činovnikų nuodėmes, neteisības, plėsimus, apgaudinėjimus vyriausybės ir t. t. Vienu žodžiu, tegul kiekvienamo straipsnelyje maskoliai ras sau pasiulymą. *Говори о народе.* Mat del lietuvių atsirado nauja vieta, jau vėl vienas žmogus turės duonos kąsnį, gal išmaitint, seimyną ir žandarhaimingai užaugint vaikelius.

Skaičiau ir girdėjau, kad vaikščioja po svieta ypatingai, vadinamos save kražiečiais, ir eksploatuoja simpatiją, kurią kražiečiai yra plačiai užsipelnę.

Ir aš esmi sutikęs tekį kražietį, kuris parodė man, net liudijimą, kad tik į jo kražystę įtikėčiau – mat jis pats mažai į ją tikėjo. Aš taipgi nelabai tikiu į tokių kražiečių kražystę, nors neginu, kad galėjo pasirodyti kur ir tikras kražietis. O štai, delko: 1) policija neduotu nė kokiū būdu vaikotis po svieta žmonėms, ypač da kražiečiams 2) klebonai neduotų tokiems liudijimų, kražystės, da-gi raštų lenkiškais žodžiais su maskoliškomis užbaigomis 3) tie patys pseudo-kražiečiai pasakoja, būk aplinkinėse paprapijose (apie Kražius) pridėję tiek daug visokių kražiečių, kad kunigai turėję iš sakyklos draust.

Vis-gi, geriau būtų vaikščiojančių po žmones „kražiečių“ pasisaugot, nes kartais gal tarp jų atsirast policijos žvejotojai ir lengvatikiai gali įklimpt.

Atsirado tulas rašytojas, kuris, prisidengęs redakcijos parašu, ilgina svetimas straipsnius. Sakau „prisidengęs red. parašu“, nes negaliu įtikėti, kad pati redakcija taip netaktiškai elgtusi su savo darbininkais. Priminiau aš neapersenei savo straipsnyje visiems eilerašiams, kad prisilaikytų ritmikos tiesų, pritinkiaus vartotų atsijiepimą eilėse galų ir saugotusi rimtose eilėse trivijališkų žodžių. Primindamas tai apskritai, turėjau, žinoma, mintyje visus eilerašius: ir rašytojus *originališkų* eilių, ir *vertikus* eilių iš svetimų kalbų. Tuotarpu ans ilgintojas svetimų straipsnių prikerė prie mano straipsnio patėmyjimą, kad *tu pat tiesų* turi laikytis ir *vertikai* eilių iš svetimų kalbų. Nestuprantu, kam tai buvo kergt ir ką naujo tame prikerime pasakė? Tėisybė, įsigilinęs į aiškinimus, p. ilgintojas neapsisaugojo neapasakęs absurda – tai tik tiek naujo te ir pasakė. Tur būt p. ilgintojas yra rašytoju originališkų eilių (o gal ir tos *apsnargniuotos* „Pagnuodos“, kurią aš lyg nurodžiau), jūnėiasi mano priminimu užgantu ir, norėdamas atkeršint, prikiša man menką ir netikusį vertimą eilių iš svetimų kalbų. Tik vėl aš gerai žinan, kad „Tėvynės varpų“ niekad nerašau eilėmis, da-gi verstomis iš svetimų kalbų. Tai-gi kam reikėjo prikįst man dalykus, už kurinos turėtų atsakyt kas kitas, o ne autorius „Tėvynės varpų“? Ne suprantu.

Nors ir šitas mano straipsnis gana trumpas, bet tariau viltį, kad p. ilgintojas su savo prikerimais jo nepalytės, o teiksis veikiau parašyt savo straipsnį skyrium. Tikiuosi taip-gi, kad redakcija nedavinės toliau jeib kokiems ilgintojams svetimų straipsnių savo parašo ir taip plačių tiesų.

Lietuvos istorija:

Parasė Lietuvos vaikas.

V.

Rusiai ir Parusiai.

(Žiur. Nr. 10, 1894.)

Kada jau Pogežanija tapo galutinai pergalėta, o gyventojai jos išnaikinti, vietininkas vietinio mistro Konradas v. Thierberg nusprendė užkariauti paskutinę Parusių šalį, išnaikinti nepriklausiusią; toji šalis vadinosi Sudavija.

Sudavija, kaip ant tų laikų, buvo turtinga šalis ir turėjo daug gyventojų. Turėdama laiko prisirengti, ji galėjo išsiųsti į karą 6000 raitelių, o da daug daugiau pėstininkų. Prie to kiekvienas suaugęs ir sveikas vyras buvo išsilavinęs kareivis. Sudavai pratinosi karjanti iš mažens; didelę drąsą jie įgydavo per medžioklę laukinių žvėrių. Nebuvo taip pavojingo užmanymo, kurio būtų pasibijojęs sudavai. Su vienokia drąsa jis šoko su kirviu ant meškos, kaip ir su Perkuno buožė ant kryževio, apkaustyto į geležis ir kariujančio su kardu. Draugo su dideliu atkaklumu sudavai tankiai atsižymėdavo rikiškių žmoniškumū: jisai augštai laikė priešė narsybę ir mokėjo atjausti jo nelaimę; užmiršdavo jis tasyk padarytą jo tėvynei kenksmą ir pats jausdamas jo nelaimę, paduodavo jam brolišką ranką ir laikė jį per savo svečią ir draugą.

Konradas v. Thierberg, ketindamas paveikti tokią galingą šalį, visiu nesitikėjo pergalėti ją skaitliumi kareivių ir gerumu ginklų. Su tokiais įrankiais negalima būtų buvę visiškai atsiekti siekis. Idant pasisektų išpildymas taip svarbaus užmanymo, reikėjo kariuojant sunaudoti tokias kryževių pobūdžio ypatybes, kaip gudrumas, pasalumas, vylius, išdavėjystė. Tai buvo vieninteliai ginklai priešais sudavus ir, su jais ypač kariuodami, kryževiai pergalėjo.

Kada jau visos Parusių šalys, išnaikintos, ir sutremtos, nereikė jokios gyvybės ir kada tik vieni pogežanai, kaip galėtami, gynėsi nuo kryževių nelaisvės, sudavai, nežiurėdami ant likimo savo sėbtolių, per daug pasitikėdami ant savo narsybės, tolydžio užpuolė ant kryževių. Ir taip: 1276 m. didelis sudavų pulkas, vedamas Skomanto, išnaikino Kelmų žemę, o rudenį 1277 m. sudavai, vedami to paties Skomanto, susitarę su lietuviais ir žemaičiais, atvyko iki siaur-rytinio rubežiaus Kelmų žemės, kur jie, paėmę ir sudeginę daugelį pilių, įsiveržė į Pomezaniją, kurią taip pat išpustėjo iki Marienburgui, potam su dideliu grobiu ir dideliu skaitliumi belaisvių sugryžo į tėvynę.

Ant šitos karžygos baigiasi pasisekimas sudavų ir vienkart prasideda baisus karas su kryževiais, o į trumpą laiką šalis tampa visiškai sunaikinta ir sutremta.

Dar žiemą 1277 m., sudavams komazianisiai baimyjančiai, yietininkas vietinio mistro. Konradas v. Thierberg, su visa savo kariūmene įsiveržė į sudavų šalį ir, nepatikdamas jokio pasipriešinimo, apėmė skrytį Kimenavą (Kimenau), paėmė dang žmonių į nelaisvę ir suplėšė didelį grobį. Paskui kryževiai, traukdami į vidurį šalies, girioje Vinse, į žiemius nuo ežero Spirdingsee (Spirge?), susitiko su dideliu pulku sudavų, ir umoj valandoj prasidėjo smarkus mušis. Sudavai kovą pralaimėjo ir, palikę ant kovavietės apie 2000 užmuštų ir pažeistų, pabėgo. Kryževių pražuvo nė truputį ne mažiau kaip sudavų.

Netrukus po to zokono maršalas su didžia kariūmene įsiveržė į skrytį „Meruniskiai“ (Meruniska), išnaikino ir išdegino yaldybas 12 sudaviškų bajorų, o juos pačius užmušė.

Nežiuriant ant pasisekimo, kryževiai nedrįso atvirai toliaus kariauti su sudavais. Jie vėlyjo, vesti karą tokiu būdu, kaip jau jie buvo pripratę kariauti. Taigi jie įrengė mažus pulkelius, vadinamus „struterais“. kurtų pravadyriais tankiausiai buvo pasidavusieji parusiai, už pinigų priėmusieji krikštą, o gerai žinantieji padėjimą ir prietaikmes šalies. Galingiausia kariūmenė nebutų galėjusi tiek padaryti, kiek šitie galvažudiški partizantai. Išsirinkę pagabią valandą, kada gyventojų nebudavo namie, arba nakties metu, visiems bemiegant, užpildavo ant Parusijų, žudydami žmones ir, išplėšę bei sudeginę triobas, pabėgdavo ant greitų savo arklių. Javams nunokus, juos uždegdavo. Tokiu būdu kariūdami, kryževiai ganubėjo sudavus per istisus 1278 metus. Per 1279 ir 1280 m. buvo atkartojami abipusiai užpuoliai. 1281 m. kryževių mistras Mangoldas v. Sternberg įsiveržė su stipria kariūmenė į skrytį „Krasima“, kur gyveno Skomantas, ir visiškai jį išnaikino kardu ir ugnia. Nespėjus dar priešams atgal sugrįžti, pasivyjo juos Skomantas su pulku sudavų. Istiko mušis, kryževiai ir šį kartą pergalejo, nors jų labai daug pražuvo kovoje. Tarp kitų kryževių pražuvo kovoje žinomas konturas iš Teplaros (Papian), Ulrichas Bajor.

Laikė paskutinės kovos pateko į Skomanto rankas kryževių ricierius, Lindvikas v. Liebonzell. Skomantas teip ricieriskai pasielgė su savo priešu, juogiai liepė jam laikyti savą per svedį ir draugą. Kryževius, pasinaudodamas iš gražaus savo priešo apsiėjimo, pradėjo jį kalbinti pasiduoti kryževiams ir priimti krikščionišką tikėjimą ir prie to savo

kalbomis teip sumažino jamė viltį išgelbėti tėvynę, juogiai Skomantas su savo draugais apleido ją ir persikėlė į Lietuvą. Nerimo vienok čionai Skomantas, nes nelaiminga tėvyne visados stovėjo jo akise, iki ant galo vėl jisai nesugrįžo į savą tėvynę ir nepabandė dar kartą išgelbėti ją. Bet perniek buvo jo darbas. Ant galo matydamas, kad neįkū bndū negalima išgelbėti tėvynę nuo prapulties, su savo draugais pasidarė kryževiams ir priėmė krikštą.

Po Skomantui sudavų vadovu tapo išrinktas Vadole. Zokono maršalas, Konradas v. Thierberg, žiemą 1283 m. įsiveržė į skrytį „Silia“ (Syllieu, Selieu) ir visiškai jį išnaikino. Atvykus Vadolei, prasidėjo kova, kurioje pražuvo pats Vadole su didesneja dalia sudavų. Laikė šitos kovos pateko sudavams į nelaisvę sunkiai pažeistas tas pats kryževius, ką ir pirma, Lindvikas v. Liebonzell. Jisai buvo pavestas globai Sudavijos ricieriaus „Kantegerde“, su kuriuo neseniai buvo pasipažinęs Skomanto namuose. Kantegerde teip rupestingai užsiėmė savo pažeistuoju, juogiai šis visiškai pasveikė. Iš dėkingumo kryževius vėl teip stropiai pradėjo prikalbinėti savo globėją priimti krikštą, juogiai šis, atvykus antkart maršalui, su 1600 draugų pasidarė į hukas Liebonzell'o. Kantegerde su visu pulku buvo nuvestas į Sambiją ir tenai, ant šiaur-vakarinio krašto, apturėjo atsakanti plotą žemės sodyboms. Šitame užkanopyje, ikišiol vadiname Sudavišku, sudavai įsitaisė šventą lauką, o jamė šventą šlą, kurio medžių iki šiuolausiosios gadynės gyventojai nedrįso liesti su kirviu.

Paskui maršalas, Konradas von Thierberg, su kariūmene nuvyko į skrytį Kimenavą (Kimenau) apimtą stiprumą virsininko Gedete, gyventojų labai garbėje laikomą. Po stipriam pasipriešinimui Gedete pasidarė ir turėjo buti atvestas į Sambiją, bėt ant kelio Kimenavos gyventojai užpuolė ant pravadyrių, juos išmušė ir paleido virsininką Gedete. Šis nubėgo į Lietuvą. Po kelių metų Gedete sugrįžo į Parusiją, bet, radęs savą tėvynę visiškai sunaikintą, pasidarė į kryževių rankas, drauge su 1500 savo kareivių. Po priėmimui krikšto visas šitas pulkas tapo nuvestas į piet-vakarinę Sambijos dalį, kur skrytyje „Vargen“ gavo sodybas.

Dabar da nebuvo pasidaręs tik skrytis Kirsovija (Kirsau), kurio vadu buvo Skurdo. Dar 1283 m. buvo išsiųsta kariūmenė išnaikintų šitą skrytį ir, nors vadus tos kariūmenės paskutinėje kovoje pražuvo, vienok šita šalis teip buvo sunaikinta, juogai Skurdo visai nustojo vilties išgelbėti tėvynę ir delto

su visu savo pulku persikėlė į Lietuvą ir ten pasiliko ant visados.

Tokių būdų Sudavą šalis, pirmiausia turtinga ir labai apgyvendinta žmonių, tapo teip sunaikinta, juogėi panešėjo į tyrus, ir teip pasiliko per ilgus, ilgus laikus.

Šituo užbaigiamė apsakinėjimą apie liudnų Rusių ir Partusių likimą. Galas.

Ruožai iš Lietuvos gyvenimo.

Šimtas metų sukako, kaip „maskoliu“ užėmė Lietuvą ir tris dešimtys su viršum, kaip mes stovime po biaužiausia dvasiška sloga rusiškos biurokratiškos valdžios! Rusai, atmindami tą šimtmetinį jubilėjų, gauna progą trumpai perkratyti istoriskus atsitikimus Lietuvoje nuo žilos senovės iki patekimo Lietuvos po jų valdžią (žiurėk „Pamiatnaja knižka Kov. gub. 1895 m.). Žvilgterėsime, ką-gi jie atranda be perkratinėdami musų tautos istoriją?

1) Kad lietuviška tauta savo kovoje su kryžiuokais per 182 metų (1228–1410) garšinga tapo nepaprasta didžiavyryste ir tautišku gyvenimu.

2) Kad ne geležinis lietuvių tautos stiprumas, pabaltmario krašto istorija tur-but būtų krypus ant labai nenaudingo Rusijai kelio.

3) Kad įtekmė rusiškos tautos, kaipo labjans, kulturiškos, užkariavus Lietuvos kunigaiziams rusiškas šalis, ima virsų. Prie Algirdžio iš geros valios platinasi rusiškas tikėjimas, rusiška kalba stojasi oficijališka ir įstatymų kalba.

4) Kad Lietuva, priėmusi rusišką kalbą, rusiškus papročius, tikėjimą, būtų permainiusi savo lietuviškai-stabmeldiską į krikščioniškai-rusišką tautiškumą (teip sako Narbutas ir Jaroševičia), jeigu ne būtų susijungusi su Lenkija.

5) Tokių būdų kas ne pripažįsta aprusiminimo Lietuvos, kaipo „istoriško reikalo“, tai daro iš priežasties nežinios, arba aklos neapykantos link visko rusiško.

Tokios yra nuomonės rusiškų „kulturnešių“ Lietuvoje. Matote, kad rusai pripažįsta musų tautai geležinį stiprumą kovoje su kryžiuokais ir atranda, kad grekiškas tikėjimas ir rusiška kalba iš geros valios platinosi Lietuvoje, bet ne žiurėdami ant to, jie apseina su mumis gangreit pikėciu, kaip senovės kryžiuokai, brukdami varu savo staciatikystę, atmindami lietuviškas bažnyčias, užgindami lietuvišką spaudą, lietuviškas mokyklas, žemės pirkimą, siusdami į musų kraštus visokius rusų pašlemėkus, valkatas ir tt. Sakau, pikėciu delto, kad mes stovime ant slenkščio dvidešimto amžiaus, kad praeinantis devynioliktasis yra garšus mokslo išradimais, liuosybės darbais, apskritai, kulturišku žmonijos pirmyn žengimu,

vienog atmenant Kražių istoriją, plaukai ant galvos stojasi, kad rusai galėjo išdaryt Lietuvijoje tokį nožmų darbą, kursai atmena tamsiausius viduramžių laikus! Žinoma apie prisišimą lietuvių prie Rusijos tokiose gyvenimo sąlygose negali buti nė kalbos. Jeigu per amžius vargu, nežiurint ant nutantėjimo svietiškos ir dvasiškos diduomenės (bajorų ir kunigų) iki šiaur laikai, paliko ghyvas lietuviškumas, kad ir po siaudinio stogo; jeigu pagal teip vadinamą „istorišką reikalą“ susivienijus Lietuviams su Lenkija iš geros valios stabmeldiskai-lietuviška, tautystė ne persimainė į krikščioniškai-lenkišką ir dabar iš po siaudinio stogo leidžia naujus tautiškus ūgius, kurie teip-pat toli nuo rusiškumo, kaip ir nuo lenkiškumo; jeigu geresnė bajorų ir kunigų dalis linksta prie lietuviškos; jeigu Prusose, nežiurint ant biaužiaus suvokietėjimo, jaunoji karta pradeda grįžti prie lietuviškumo, — iš kur-gi tada atsiranda tas „istoriškas reikalas aprusiminimo lietuvių?“. Iš neapykantos jokio individuališkumo. Akise musų „kulturnešių“ vis mirga buk tai lenkiška intriga Lietuvoje, — bet istikrajų neapykanta jokio individuališkumo. Štai ką atrandame 63. Num. „Vit. Viest.“, straipsnyje „Zapadnorus-kija zamietki“. „Užduotis rusiškos vyresnybės darbuose aprusiminimo šiaur-vakarinio krašto buvo ir tebėra tame, idant pirmiansiai pertraukt ryšį sulenkėjusios gyventojų dalies to krašto su tikrai lenkiškomis šalimis, kursai buvo visados šaltiniu lenkiškų paistų, o paskui išliuosuot Rymo-katalikystę tame nuo senovės rusiškai-lietuviškame krašte iš lenkiško nudažymo. . . . Bet dabarykščiai to krašto rubežiai nesitinka su istoriškais lietuviškos tautos rubežiais. . . . Už rubežiaus šiaur-vakarinio krašto stovi visai lietuviška Suvalkų gubernija. . . . Šimtas metų atgal išliuosuota (?) daugiau kaip pusantro milijono lietuvių šiaur-vakarinio krašto iš lenkiškos verguvės, dabar atėjo laikas išliuosavimo palikusios prie lenkų Karalystės dalies atkirstos administratyviškais rubežiais nuo šiaur-vakarinių savo giminalčių. Seniai jau laikas pertraukt ryšį sulenkėjusios ir apkatalikintos dalies gyventojų šito krašto su grynai lenkiškomis šalimis!“ . . . Nežinantis musų dalykų žmogus, perskaitęs augščiau minėtas eilutes, gali manyti sau, kad tai rašo koksai musų draugas; bet sulyginę padėjimą „išliuosuotų“ ir dar „neišliuosuotų“ afrašime, kad „išliuosuotų“ padėjimas daug biauresnis, kaip dar tebesančių „verguvėje“: tuo tarpū kada žemutinėse mokyklose suvalkiečių mokintojai lietuviai, gimnazijose išgūdoma lietuviška kalba, lietuviai gauna vietas valdžios tarnystoje, pirkimas žemės yra liuosas ir tt. . . .

Lietuviai Kanno, Vilniaus ir Gardino gubernijų neturi nei kokių tiesų — čionai joja mums ant sprando visokie rusų pašlemėkai: mokin-tojaus lietuvio žemutinėse mokyklose nei su žvake dienos viduryje neatrasi, apie reika-lingumą išguldymo lietuviškos kalbos gim-nazijose ir kitose mokyklose niekam anė į galvą neatėjo, valdžios tarnyboje vietos lie-tuvis tegul ir nemągina įieškoti, pirkimas žemės uždraustas ir tt. . . Suprantamas daig-tas, kodėl taip darosi: teip ydinamame siaur-vakariniame krašte rusų biurokratai jaučiasi pilnais ponais, kada lenkų karalystėje vis šiek-tiek da pristalkina prie lenkų budo; už tai-gi Suvalkų gubernijoje ir duoda da šikias tokias tiesas Lietuviams, idant pa-turėdami juos, sutvertu antagonizma lenkiš-kan gaivalui; bet su priskyrimu Suvalkų gubernijos prie Vilniaus generalgubernato-rystės prapuls ir šešėlis tų tiesų, kurias dar turi Suvalkiečiai, o rusiškas administratorius, mokin-tojas ir popas užsės visiems ant sprando ir rėks dar, kad tai lietuvių noras, pasirei-đami ant tokių neteisų korespondencijų, kaip atrandame 44 Num, „Vil. Viest.“; gromatoje iš Radviliskio. Ten yra aprašytas grandus persiskyrimas mažų ir didelių Radviliskiečių su savo mylimu mokin-tojumi Milleriu, kursai, prabuvęs 9 metus mokin-tojumi ir palydėjęs savo sveikatą, tarėja atsitraukti ir įieškoti geresnės vietos, maįdamas neaprupinta savo ateitę. Ant galo korespondentas aprašydamas, koksai paveikslingas buvo Milleris savo gy-venimu, kaipo blaivus žmogus, priduria, kad išmokino vaikus gražiai rusiškai dainuoti, pritrankė prie skaltymo rusiškų knygu, „ku-rios tokiu budu visai išnaikino iš mūsų apy-gardos paslaptu keliu platinamas lietuviškas“, . . . Kiekvienas pažįstantis stovį žemutinių mo-kyklų Lietuvoje ir pažįtras mūsų žmonių ant vadovų ju, iš augsto pasakys, kad visa kore-spondencija vienas melas, o aprašyti joje žmonių jausmai pramanyti. Rusų vyresnybės laikraščiai, išleidžiami Lietuvoje, padarė iš Millerio didžiavyrį, „Vil. Viest.“ išgyrė jį įžanginiame straipsnyje, kaipo paveikslingą vyrą, aukavusį savo sveikatą rusiškam darbui Lietuvoje, o prieduos prie „Kanno gub. Vied.“ pasigailėdamas, kad dabaryktis stovis kaimo mokin-tojaus privertė tokį ideališką žmogų, kaip Milleris mesti savo pašaukimą ir įieš-kofti geresnės vietos. Pasirodo vienok, kad tas „mylimas mokin-tojas“, tas „didžiavyris rusiško darbo Lietuvoje“ yra didelis selmis ir apgavikas: jisai pats parašęs tą išgiriančią save gromatą, darė turbūt gerai įkanusiam vaitui ant jos pasirašyti ir prispausti savo pečetį visai neaperskajčius jos turinio. Ne gana to — išvažiudamas pasiėmė 140 rubl.

ne prigulincijų jam pinigų, ir suėmė 70 rubl. nuo aplinkinių Kurszemės gyventojų, prizadėda-mas mokint ju vaikus, kurių dabar jo įpėdinis nebeįijima, kaipo esančių iš kitos gubernijos. Reikėtu žinoma tą mūsų „geradėją“ prie sūdo pritraukti už jo neteisius darbus, o ponui vaitui atsaukti savo parašą tam tikroje gro-matoje „Vil. Viestnike“.

Tuo tarpu, kada Vilniaus administratoriai lanžo galvas, kaip greičiaus galima būtų „su-traukti ryšius sulenkėjusios dalies Lietu-vos gyventojų su Lenkija“, ir visų akise tiktai mirga lenkiškas klausymas. Petrapiłė matyt po Kražių istorijai pradeda nebeįtikėt į galingumą Vilniaus generalgubernatoriaus činovnikų, kaslink aprusinimo Lietuvos. Apsi-reiškimą to netikėjimo galima atrasti 10 Num. laikraščio „Rus“ straipsnyje „lenkiškas klausy-mas vakariniame krašte“. Rašytojas sako, kad po 35 metų mėginimų, „svarbiausia už-duotis tame krašte — sutvert iš jo rusiškas gubernijas netiktai nebuvo pasiekta, bėt dabar toliau stovi, nekaip prie paties Muravjevo. Kiekvienas svečias žmogus, čion atvažiavęs, mato vargstantį kraštą; kur tiktai nenuelna, su kuo ne pakalba — visi sujukę į politiko-manija: visūr kalba tiktai apie lenkišką klausymą, visi atranda lenkišką klausymą kfiintimi gyvenimo; policija (ten tartum nepri-pažįsta autoriteto apskritos vyresnybės; ji žino Vilniaus vyresnybę ir gyvena tokiame persitikrinime, kad jos ausys ir darbai yra paskirti, pagal prisakymą iš Vilniaus, tiktai lenkiskam klausymui. Istikrujų-gi gyvenime lenkiško klausymo visai nėra, nes slėgiantis neužtikėjimas ir priežiura neduoda jam apsi-reikšti ir išsautkia tiktai apskritą nekantantumą ir murmėjimą ant vyresnybės. Kiekvienas, pagyvenęs keletą dienų Vilnoje, pamatys, kaip lenkiškas klausymas tyčiom yra laikomas baidyklės vietoje, nes kitaip kraštas nurimtu ir generalgubernatorystė nebutų reikalinga, kaip ji pasirodė nereikalinga trijose šalinėse gubernijose“. Užtai-gi ant galo rašytojas pataria išnaikinti generalgubernatorystę.

Tokios nuomonės buvo išreikštos kuni-gaiškščio Meščerškio laikraštyje, kursai, kiek žinoma, turi susirišimus su augštai stovinčiais biurokratais. Matyt, kad viena dalis Petrapiłės biurokratų pradeda nerymoti ir, girdėdama apie neramus apsi-reiškimus lietuvių gyvenime, abejoja, ar pasisėkš aprusinimas gyventojų Vilniaus generalgubernatorystės prie da-barykščių gyvenimo sąlygų. Vienok iš kitos pusės vyresnybė nenori parodyti klaidingumo savo politikos Lietuvoje, prašalindama visus senus administratorius, nes tokiu budu, ma-stauja, apreikštų savo kvailumą darbuose aprusinimo lietuvių, to-gi dėl ir veiksai

tuo tarpu viskas po senovei, koleik nesugrius namas aprusintojų ir neužguls savo griuvėsiais jų pačių. Kad jis sugrius, tai apgalvoja netiktai istoriskas geležinis lietuvų stiprumas, bet ir niekurie apsiereiškimai iš rusiško gyvenimo. Kas yra tas namas? Tas namas tai yra apskrita biurokratiškai-policijska sloga, nudaryta tiktai Lietuvoje aprusinimo dažais. Ji nori užmušti visur, kur tiktai yra koksai gyvumas ir individualiskumas, ir padaryti pustynę, kur tiktai girdėtusi: karaul! turék! ura! Bet tai tuščios rusų viltys, kurios niekadoms neišsipildys, nors jas stačiai parėmė savo kalbą 17 Sausio jaunasis caras. Kokią negerą įspaudą padarė ta kalba ant susirinkusių žemės perdėtinių, matyti iš atviro tveriško perdėtinio laiško Mikalojui II, rašyto 19 Sausio. Turinys to laiško labai svarbus, nes jame rašytojas, matydamas iš caro kalbos jo vienybę su patvaldiška biurokratija, palaidoja visas gražias viltis į vienybę caro su savo tauta ir apreiskia neužilgo busiančią kovą visų gyvų viespatystės spėkų su dabarykščiu valdymo būdu ir griuvimą jo. Tokių būdu lietuvius žmogus apsiriko savo mintyse, išreikstose pirmąne Nr. šių metų „Varpo“ ir mums palieka tiktai kova, kova ir kova su rusiška biurokratija iš paskutinios; bet tą kovą mes vesime ne vieni: tą patį dalyką darys visi, kas tiktai yra gyvo ir tolyn žengiančio Rusijoje. Gal but stovi priešais paskutinis mėginimas mūsų istorisko geležinio stiprumo; gal but mūsų „geradėjai“ (rusiška biurokratija) išgalvos dar ką naujo, kaip padaryti iš lietuvių rusišką kepsnį; gal ne vienam prisieis nukentėti ir suputi, kur kalinyje, arba Siberijos tyruose? Neubejokime ir turėkimės: mūsų darbas yra gyvas ir atnes gausius vaisius!

Nenoriu būti blogu pranašu, bet vis turiu užtėmyti, kad stačiatikystė darys tur but neužilgo naują užpuolimą ant lietuvių. Kaip jau pranešiau, lietuvišką dalį Suvalkų gubernijos žada priskirti prie Gardino, Vilniaus ir Kauno gubernijų. Žinoma, po priskirimui, tuojaus stengsis įkisti visur stačiatikius, kur da dabar lietuviai sėdi; pirmiausiai-gi tai padarys valsčiaus mokykloje. Jeigu tas atsitiktų; žmonėms reikia protestuot su prašymais į visokias vyresnybės institucijas apie netikimą naujų mokintojų ir neleisti vaikų pas juos į mokslą. Jeigu žmonės iš pat pradžios priešis, tai tas mėginimas taip pat pasibaigs, kaip su rusiška kalba valsčių kanceliarijose. Tai vienas dalykas. Paskui turin pranešti, kad Vilniaus stačiatikišką Sv. Dvasios brolystę jaunasis caras priėmė po savo priegloba, pasirašydamas ant jos tam tikro

prašymo: „priimti su didžiausiu pamėgimu!“ Žinoma, juog ta brolystė yra kareivių stačiatikystės Lietuvoje. Užtai-gi, jeigu pats caras su pamėgimu stojasi jos vadovu, tai ką-gi da gero begalimą laukti nuo tos kariujančios brolystės? Užpuolinai bus, ir pirmiausiai žinoma ant Vilniaus Gubernijos lietuvių, kaipo parubežiečių. Ten jūg yra tokios parapijos, kaip stai Paberzių, kur Mėravjevo laikuose koksai išgama kunigas priėmęs pats stačiatikystę vertė ir savo parapionis pris jos. Paberziečiai iki šių laikui ne priima popų: patys krikštija, patys laidoja ir t. t. Kada po užengimui ant sosto Mikalojaus, reikėjo jiems prisiekti, jie nedarė prisiekimo, kol vyresnybė ne daleido prisiekti Rymo-katalikų bažnyčioje. Tur but ant šitokių nelaimingų avelių, parduotų savo piemens, pirmiausiai užguls naujai augščiausios prieglobos sustiprinta brolystė, o paskui ir ant kitų parubežiečių! Apgailetinas tiktai daigtas, kad ir lyg šiam laikui tebėra Vilniaus vyskupystėje foki kunigai, kurie savo pasielgimu šelpia stačiatikystę. Kaip stai žiurėti ant sekančio atsitikimo? Vilniaus Viestniko Nr. 70-mė šių metų yra korespondencija iš Kemeliškių. Ten pasakyta, kad 14 Kovo popas Tiruskis pašventino stačiatikišką paveikslą su lempele, Kristaus Išganytojaus, Kemeliškių mokykloje su dieve iškilme. Po pašventinimui inspektorius žemutinių mokyklų, Ogevyčia, prakalbėjo, žadindams mokintinius, kad jie kas diena melstusi pašventintam paveiksliui. Paveikslą nupirko mokintinai su savo mokinioju Petrausku už dvyliką rublių ant atminties buvusių jaunojo caro vestuvių. Nors jo mokintiniai katalikai, bet pamatu jų anginimo jis stato išauklejimą rusiškų patriotiškų jausmų ir t. t. „Is viešines inteligencijos labiausiai prijauniančiais mokyklai yra dvarponis Svironų dvaro Rassačackis ir vietinis klebonas Plaskovickis.“ Kame tie rusiški patriotiški jausmai išsireiskia, matyt iš nupirkimo stačiatikiško paveikslė. Jeigu mokiniojas būtų guodojęs savo mokintinių katalikų tikėjimiškus jausmus, tai už sudėtus jų pinigus būtų galėjęs nupirkti atsakanti Rymo-katalikų tikėjimui paveikslą ir paprašyti kunigą, o ne popą jį pašventinti. Bet mokiniojas yra kareivis stačiatikystės ir yra savo dalyką, kaip įmanydamas, o kunigėlis prijaunčia tokiai mokyklai. Gražus daigtas — ner ką sakyti! Jeigu tokių Plaskovickių yra daug Vilniaus vyskupystėje, tai Lietuvos baltrusiškas parubežys labai nukentės!!

Tuo tarpu vyresnybė rusiškiems jausmams kunigų neitiki ir vis slėgia labiau ir labiau, nežiurėdama ant jų paklusnumo. Atminkite

tiktai Kražių istorija, kur visas dalykas buvo žmonių varošanas, kur tiktai per pasipriešinimą kunigų paliko čielas gubernatorius su savo pasekėjais, kur kunigai rasesi ant neteisingo protokolo! Ką laimėjo kunigija *in corpore* už paklusnumą tu savo tarnų? Kražių klėbono namai buvo tuojaus lyg paskutinei iskratyti. Paskui, kada ant sūdo pasirodė aiškiai, biauurs, nožmus pasielgimas vyresnybės tarnų ir sudžios, nors formaliskai apkaltinę keliolika žmogystų, nusprendė prasyti pas carą išhuosavimo ir suminkštūnimo bausmės apkaltintiems, tiesų ministras, tikrai žinoma, sykiu pranešė carui apie Kražiečių bylą ir atsitikimą Kolcių seminarijoje. Ir tuo tarpu kada kražiečių daugumą caras liepė išhuosuoti, o likusiems visai sumažino bausmę, kunigus įmaišytas Kelcių istorijoje smarkiai administratyvišku keliu nubaudė, nors lyg paskutiniam laikui nusidėjimas kunigų, įmaišytą Kelcių istorijoje, matyt ne buvo laikomas per taip didei svarbų, nes jie visi linosai pildė savo luomos pareigas, kiti net budami mokintojais religijos prie gimnazijų. Iš kur gi toksai smarkus nubaudimas ir dar administratyvišku keliu? Manding, kad ministras tiesų savo pranešimuose tyčiom sujūngė abidvi bylas ir už Kražių atsitikimą išhuosuojant žmones, patarė carui nubausti knpigus, kaip dvasiškus vadovus katalikystės, nes nubausti kunigai tiek tiktai ir nusidėjo, kad padarė sątarmę seminarijoje visados turėtis vienybėje ir ginti Rymo-katalikų tikėjimą. Kada gi jų pasielgime neatrado dalykų, už kurinos galima pritraukti prie sūdo, liepė nubausti administratyviškai. Gal su nekuriomis išhuosuotais kražiečiais ar teip-pat neapsiėjo administracija? Jug tai paprastas dalykas Rusijoje po išhuosavimui nuo sūdo pakliuti į administracijos nūgus ir da smarkian buti nubausta, kaip po sūdo nusprendimui! Dabar tokių dalykų tikrai galima laukti, kada jaunasis caras pripažino savo vienybę su biurokratija. Eidamas iš vieno su biurokratija, caras, žinoma, turės pridengti ir jos negerus darbus, mastydamas, kad ikvepia didesnę baimę prieš visogalinę biurokratija ir tokiu budu tvirtina valdžios spyrius. Užtai gi pp. Orževskis su Klingenbergiu neatiktai ne tapo nubausti už Kražius, bet ant velykų, kaip praneša rusiški laikraščiai gavo ordenus: pirmutiuis Aleksandro Nevskio su deimanto ženklais, antrasis Vladimiro III laipsnio. Tokiu budu pameskime tuščias viltis sulaukti ko gero nuo rusiškos vyresnybės, nes ji kaip mėgino, teip ir toliaus mėgins iškepti rusišką kepsnį iš mūsų! Bet tas nepasisėks, kaip nepasisėkė Austrijos vokiečiams praryti Čekų, nors ir buvo ten toki pat prispaudimai

ir persekiojimai, kaip pas mus dabar yra. Stai ką rašo apie Čekus vienas rusas, turbut persergiantis savo vyresnybę kovoje su svetimais Rusijos gniavais. Dabartinis stovis Čekų aiškiausiai parodo, kad ne biauurs žvėrišką slėgimas, nei lėtesnis kulturiškas apipainiojimas negali išnaikinti tautystės, alcaitančios keletą milijonų tautos. Po žinomam sukirtimui prie Bielgorodo Čekai tapo aršiansiai persekiojami austriskos vyresnybės ir jezavitų. Čekiska diduomenė ir turtingi miščionys buvo išnaikinti arba turėjo išbėgti užrubežį. Kiekvienas apsireiškimas tautiškos dvasios, da iš kianto neisridėjęs, buvo prislėgtas, čekiska kalba tiktai užsilikė pavargusių sodiečių bakūžolėse. Da šimtu metu tanta gyveno kaip kalinyje uždaryta. Bet reikėjo tiktai pasirodyti Čekijoje pirmutiniam spinduliams laisvės ir Čekų tauta iš naujo užgimė, pradėjo gydyti savo gilius žaizdas, pradėjo tvirtėt ir per keletą dešimčių metų teip sustiprėjo, kad dabar yra viena iš turtingiausių ir apšviestčiausių Europos tautų. Mūsų padėjimas labai panašus į buvusį Čekų stovį, ir jeigu jau patys rusai mūrodo ant veltūro kovos su milijonais svetimų gniaivų, privesdami paveizdus nepasisėkimo išliūlyti milijonines tautas, tai ką gi mes turime abejoti apie savo ateitį? Mums reikia tiktai kovoti ir kovoti už savo individualiskumą. Kova bus laimėta ir juo didesnis bus dabar slėgimas, juo greičiau grius visa dabartinė sistema. Tai rodo istoriskas bėgis atgijimo nuvergtų tautų, tai pataria mūsų istoriskas geležinis stiprumas! Žinoma dabartiniai kartai sunku nešti tą jungą ant savo pečių, bet tiktai turėkimės stipriai o ateinanti karta jau išvys geresnias dienas. *Nenuoroma.*

Kritika ir bibliografija.

„Klaipėdės žurnalas“ 1891 metų.
Jau 12 metų pėrejo nuo pradžios mūsų judėjimo, o mės dar nė žingsnio pirmyn nepadarėme, išsiaiškindami kelius, kuriais turime eiti, idealus, kuriuos pasiekti norėtume. Dab ir šiandien, lygiai kaip prieš 12 metų, mūpi namės vien tik pakelti patriotizmą ir pripažinti žmones skaityti, heiškindami, arčiau, kur turi nuvesti mus tas patriotizmas, kokį nandą galima turėti iš mokėjimo skaityti. Prie dabartinių sąlygų ne tas tikrai myli Lietuvą, knūsai laiko pasikabines ant sienų Vytanto paveikslą ir ginia kur galėdamas jo genijų, kurisai dega platoniska meile Lietuvos ir jos žmonių, bet tas, kurisai be to viso dar su atida žiūri, kas gero yra pas kitus, kurisai stengiasi pažinti, kur eina ir ko nori kiti, išmintingesniejie už mus, idant

galėtų nurodyti tai savo tautiečiams. Teip pat ir mokėjimą skaityti ne tas suvartoja kaip reikiant, kuris apverčia jį ant skaitymo dvasišką knygelių, kaip antai „vaistas nuo baimės myrio“ ir kitų panašių. Jį, arba ant skaitymo apysakų lengvo turinio, kad ir apysakų paties A.-is-B. Mokėjimas skaityti yra labai didelis daigtas, bet tik tuomet, kada mes suvartojame jį pažinimui sąlygų savo gyvenimo, o teipo-gi ir siekių ir idealų žmonių, idant juos sekti galėtume. Metas jau ir labai metas žvilgtelėti ant to dalyko, metas jau aiškiaus nurodyti kelią, kurio mes eiti turime, idant bendrais žmonių keliais eitume. O kokie yra – tie bendriejie keliai, kuriuos mes žinoti privalome? Tam tikslui nušimkime ant valandėlės akinius, per kuriuos mes tik Lietuvą tematome, ir meskime savo akim ant platesnio visos žmonijos horizonto. O ten mes įstabius dalykus pamatysime; pamatysime, kad XIX amžį užbaigia tokie pat atsitikimai, kaip ir perėjusi XVIII šimtmetį, tik veikėjai persimainė. Pabaigoje perėjusio šimtmečio stoji į kovą – iš vienos pusės ištvirkusi dvasiškai ir doriskai aristokratija, svietiška ir dvasiška, su savo privilegijomis ir atbulai-niais geidavymais, iš kitos pusės tvirta doriskai ir dvasiškai buržuazija, kuri pakėlė tada papartį laisvės, lygybės ir progreso. Kuo pasibaigė kova, kiekvienas žino. Pirmoji ir antroji luoma turėjo palikti savo vietą, trečiąjai luomai – buržuazijai, kuriai mūsų laike, pabaigoje XIX amžiaus, lemta palikti vietą ketvirtajai luomai – darbininkams, kurie lygšiolei negalėjo naudoti iš buržuaziskos laisvės ir lygybės, kurie šiandien nežiūrint ant laikancios savo rankose, valdžią buržuazijos, žabangų ir persekiojimų, kas metai vis drąsiau reikalauja savo tiesų ir tikrą jau neužilgo sugriusią buržuazijos viešpatystes ir įgyvendinsią savo idealus; idealai tie vadinasi baisy kelintam žodžiu – socializmas, o tie nešiotojai progreso, apaštalai naujų geresniųjų laikų – socialistais. Štai kno žada užsibaigti XIX ir prasidėti XX amžis. Nepasergėti to gali tik tie, kurie tyčia užsi-merkia ant istorijos bėgio; tik tie tegali nematyti kovos, verdancios visame sviete, tik tie gali neprijausti noroms 4-os luomos, kurie tyčia to žinoti nenori.

Dabar prisiziūrėkime į gyvenimo sąlygas savo tėvynėje, ar ne tokie pat ir čion visuomenės įtaisymai, ar nesiskiria josios gyventojai kaip ir kitur į skriaudžiančius ir nukriaustuosius, o be to viso ant mūsų sprandó dar sėdi minios rusiškų valdininkų, be to dar mes esame vergais čuro, nei blogiaus vergais čuro vergų, kadangi esame atiduoti ant plėšimo čuro valdininkams. Ar-gi nereikalinga

pas mus be naminės kovos dar ir politiška kova, kova prieš carizmą, kurisai pastojo mums kelią einant pigny, kova su savo kankintojais drauge su kitomis tautomis, esančiomis po čuro jungu? O mes ką lygšiolei darėme, tą ir šiandien darome? Keldami patriotizmą ir ragindami prie apšvietimo ar parodome, kur mes su jais nueisime, ar nurodome, priešininkus, su kuriais turime kovoti? Aimanuodami, kad mums sunku, užpuolame ant policijos, ant Orževskių, Gurkų, Klingenbergių ir kitų čuro tarnų, nenurodydami tikro kaltininko to viso, nenurodydami šaknies pikto; o šaknis toji yra carizmas. Kad nebūtų jo, nebūtų nė jo tarnų – Orževskių ir kitų panašių valdovų. Tokia kova yra artimiausia mūsų uždnotis; nors truputį laisvės išgavę galėsime darbuotis bendrais žmonių klausymais. Bet lygšiolei mes visai kitaip dirbame. Pažiūrėkime, kokie klausymai pakelti Ckininko prieduose, 1894 metų, knygutėse, kuriomis pasididino per tuos metus mūsų žmonių literatūra. Ckininko lapelius aš ne-laikau per literatūrą, nes jie turi tik tuotarpų vertę; jų išėina nedaug, juos perskaite numeta; kitoks yra dalykas – knygutės, priedai. Jie liekti ilgam, jų daug išėina, jie pakrianka po visus Lietuvos kampus ir nešioja idėjas judse išreikštas. Bet kaip tyčia lapeliai turi svarbesnį turinį, jie labiaus pritinka šių dienų dvasiai ir mūsų padėjimui, ne kaip priedai. Štai prieš mane guli 12 knygučių-priedų 1894 metų. Tis jų paskirti ortojams. Apie jas nėra ką kalbėti, jos reikalingos, kaipo *malum necessarium*, dēlei stokes specialiskų paskirtų žemdirbiams laikraščių. Ateis laikas, kada mes turėsime spaudą namieje, tada vieni laikraščiai užsiims praktiskus ūkio reikalus, kiti politiskus ir socialiskus klausymus. Kam pateko į *Ukininko* priedą *Musų pasakos* – vistai negalima suprasti. Išleisti etnografiškas liekanas be abejojimo yra geras daigtas, bet reikia jas leisti kada yra atliekamo skatiko ir nekados nereikia leisti laikraštyje, turinciam kitokią uždnoti – laikraštyje, su tokiu vargu išėinaučiamame užsieniuose, su tokia baimė gabenamo į mūsų pusę. Dėlko į pasakų vietą ne tapo atspauštas tinkamesnio turinio straipsnis, tebėra paslėpta. Matyti, mums teip gerai sekasi, kad tik pasakoms smagintis teprivalome. Likusios 8 knygelės beletristiško turinio. Dvi: „Kur meilė, ten ir Dievas“ ir „Kaukazo belaisvis“, Tolstojans apysakėlės, neturi jokios svarbios tendencijos; prieš jas ir čariška cenzūra nieko neturėtų; jos geros tik pratimimui skaityti. Apysakėlėje „Kas kaltas“ aprašytas nelaimingas gyvenimas vieno žmogaus su pačia, klebono sesere, nugabenusia jį iki Siberijai. Pati iš

savęs apysakėlė nieko įpatingo neturi; akyva ji dėlto, kad pakėlė truksmą tarp kunigų, nes joje autorius negerai atsisaukia apie kleboną. Mat daugumas mūsų kunigų da lygšiolei turisi keistos pažvalgos ant savo padėjimo, reikalanja sau keistos privilegijos. Pagal juos knygą tik girti tegdima; peikti, girdi, gali tiktai bedieviai. Metas tarytum, būtų jau suprasti, kad kunigas, Dievas ir tikėjimas — tai ne vis viena, kad pagal sveiką protą ne tas yra bedievis, kuris išrodo piktąsias kunigo, kaipo žmogaus, puses, bet tas, kuris stengiasi kunigą prie Dievo prilyginti, kuris sako, kad užganti kunigą beveik vis tiek, kiek Dievą užganti. Kad jiems geistina, idant žmonės visados kaip lyg šioleik juos per nežemąsias ypatas, per šventuosius laikytų, tai suprantama; bet, kovojant jų pačių ginklu, jiems vertėtų suprasti, kad tai yra bedievytė, o antra, kąd, nežiūrint ant jų karščiansių norų ilgai teip nebūs: kaip visur obskurantizmas ir niektikėjimai nuo sviesos išnyko teip išnyks ir pas mus. Bereikalo užduoda sau dyką darbą su laikyti tai kas butinai turi išnykti, Tuo tarpu mėgstantiems teip begalo didžiūotis vertėtu atminti žodžius Kristaus į muitiņkus ir parizeusūs: „mėgsta, kad žmonės vadina juos; mokintojai, mokintojai. O jūs nevadinkite savę mokintojais, nes vienas jūsų mokintojas Kristus, o jūs visi broliai“ (Mat. XIII. 5 — 8). Kitokių klausymų ta knygelė nepakelia.

„Jurgis Kastriotas“, tikrai patriotiško turinio apysakėlė; parodo kaip Jurgis išgebėjo nuo turkų savo tėvynę Albaniją. Ta apysakėlė, tiesa, labai pakelia patriotišką dvasę, bet skaitytojas nežino paskui, ant ko tą dvasę sunaudoti. Jurgis kardu prieš turkus kovojo, o dabar ypačiai mums, kardu kovoti negalima, o kokiu būdu galima šandien mūsų tėvynę nuo prispaudėjų gelbėti, kaip tėvynei su nauda savo meilę parodyti, nėra apie tai mūsų literatūroje. Teip-pat patriotiška ir „Kalmynų pašneka“, bet patriotizmas tos knygpalaikės jau per sonas, prarūgęs. Kas tik lietuviška tai ir puiku pagal tos knygelės autorių. Tuoju ant pirmo puslapio skaitytojas patiria kad yra ant svieto „Lietuviškas protas“, toliaus ant 4. puslapio rašo kad „atsigėrė lietuviško alaus su apyniais“, gali pamislyti, kad nelietuviškas alus visai be apynių. Matrimonjalskuose klausymuose autorius rodyja tik lietuvautes ir tai da kaimo lietuvautes imti; „žinoma, girdi, tiktai reikia mažumą apsvietimo; ale padorumas, meilumas, viernumas, darbštumas lietuvių neišpasakomas.“ Tarytum pas kitas tautas negali atsirasti autorpalaičių, kurie teip-pat gali savo moteris iš-

girti. Kaip karštas patriotas, autorius paršė paskvilį, ant tūlo Dauilevičiaus „mokyklų viršininko sekretoriaus“ jau keli metai mirusio, tik už tai, kad jis „išgama“ ir kad „retai kokį mokintoją užkalbindavo lietuviškai“. Man rodosi, kad rašyti paskvilį ant mirusio žmogaus, apie kurio nusidėjimus nieks per autorių ne yra girdėjęs nepridera, nors jis netik retai, bet niekadaš nebūtų lietuviškai kalbėjęs. Toliaus autorius tos apysakėlės, kaipo baises patriotas, ir parašyme gastronomiškos knygutės „Lietuvos gaspačinė“ mato kuomet naują erą mūsų gyvenime ir literatūroje. Dabar, girdi, jau nieks nedrįs mūsų moteris peikti „nėsa ir moterų literatūra (!) pas mus pradeda kilti“ (p. 17). Ant galo autorius sušunka „tegu tos šlederkos (suprask šlėktų moteris mūsų kaimo moteris peikiančias) dabar pasikavoja su savo mokslų ir bajoryste (ibidem); ir tai vis dėl vienos tik gastronomiškos knygutės. Štai kur nuveda kartais perdaug didelis patriotizmas.

„Kaip Senis Makrickas prieš lietuvišką kovojo“ — truputį patrijotiška truputį prie skaitymo ragianti apysakutė. Apysakoje „Vakaras Tiltviko pirkteleje“ autorius kalbina žmones bausti skundikus ir perdaug rūpestingus policiantus. Gaila tik kad autorius nenurodo priežasties pikto, kad neparodo pono, kuriam skundikai reikalingi, kuriam policiantai tarnauja, kad nenurodo vyriausio budelio, kursai pasiuntė savo tarnus mus kankinti. Keli žodžiai apie tai būtų pudingesni už visą 15 puslapių tos knygutės. Kita apysakutė to paties autoriaus „Ant nakvynės“ parašyta matomai dėl sapno à la Bellamy. Daktaras sapnuoja te, kad kaimas kuriame jisai apsi-nakvojo, išvien dirba lauką, išvien gyvena, ot — elgiasi teip kaip amerikų garsus belletristas Bellamy vaizdina miestą XX amžyja, tai yra laike, kada įvyks gyvenime socialistų idealai.

Ta apysaka yra vienintelis, nors ir nedrąsus bandymas užkabinti draugišką klausymą. Autorius tarytum bijo afskiai istarti apie tai, ką milijonai žmonių laiko per „credo“ savo gyvenime, ką tikisi jau neužilgo draugi-joje įvesti. Tiesa, autorius tos knygutės tikrina pabaigoje, kad jo sapnas kada, nors įvyks, tik girdi, „vyručiai, reikia skaityti geras knygeles ir laikraščius, idant mūsų protas apšviestų“. Gerai pasakė! Bet tepaziūri autorius į mūsų literatūrą, tenurodo knygeles ir laikraščius, kuriuos skaitydamas, žmogus gali apšviesti sociališkuose klausymuose. Per „Gėnių dėdę“, išleista privatiškai, tik vieną „Ant nakvynės“ galima nu-gėdyti; bet ir toji patilpo į Okininko priedą tik dėlto, kad autorius išreiškė joje savo

misli teip neaiškiai, kad vargiai kas ją galės suprasti. Tegul tik autorius būtų atvirai, plačiai tą klausymą apsvarstęs, be abejojimo apysaka būtų da ir šiandien rankraštyje autoriaus kiseninje lybegulinti, nes pas mus ligšioliai dyvūn būdu da yra uždėta anatema ant raštų aiškinančių politiskus ir socialiskus klausimus. Pakolei bus ta anatema ant rimtų raštų, tolei mūsų žmonės nesupras gerai savo padėjimo; pakolei mes, rašantieji, bijodamiesi drąsiai teisybei į akis pažūrėti, bovysimės tik rašymu apysakų lengvo turinio, mūsų darbas neatnės reikalingų vėsių. N.

Nuo Literat. Komisijos

Straipsnis „Ukininko priedai 1894 metų“ pateko į „Varpą“ tik dėlto, kad Literat. Komisija, kuriai jis buvo atsiųstas peržiūrėti, norėjo duoti pradžią rimtiems pasikalbėjimams apie dalyką, labai svarbų mūsų krutėjime, — apie socialiską klausymą lietavių literatūroje.

Pžiūros ant reikalingumo aiškinti mūsų raštuose socialiskās idėjas, kaip jas supranta p. N., skyria visą mūsų jaunomėnę į dvi dali, viena — į pasekėjus bei platintojus Europos socialistų mokslo ir antra — į tokius šalininkus socialiskų reformų, kurie norėtų, judinant šią klausymą, remtis tikta ant Lietuvos gyvenimo. Vieni norėtų tikta sugriauti visą šią diegų gyvenimą ir įsteigti ant jo griuvėsių naują amžį, suteikiantį visiems žmonėms laimę ir teisybę, kiti ir malonėtų eiti prie tos laimės, bet jie norėtų eiti palengva, nieko negrįždami iš pamatų, — jie norėtų žmonėms duoti tikta apsvietimą ir sugudrinti juos, kad ilgainiui patys tie žmonės, eidami drauge su kitoms tautomis, pasirūpintų įgyti reikalingus gyvenimui įrankius ir tautos tiesas. Vieni gangreit nieko nenor matyti literatūroje, kaip tik agitaciją prieš „tyronus“, „budelius“, „carus“, kiti vėl šako, kad žmonių gyvenimo reikalai esą teip išsisakoje, juog pakakinimui visų tą reikalų yra būtina reikalingas ir labai įvairus maistas. Vieni norėtų spausdyti užsieninose tikta „žarijas“, paskirtas griovimui ir išbarimui normalios vyriausybės, kiti malonėtų daug visoko spausdyti — ir pasimokinimui ir smagiems pasiskaitymams; pirmieji pasikakina vienu išreiškimu savo idėjų, nesirūpindami jų forma, antrieji vėl norėtų platiinti savo mokslą tik tokioj formoje, kurioje tas mokslas pasiekdamas savo sieki apsviesdamas žmogaus protą mažiaus galėtų rasti klūčių išsiplatindamas tarp tamsesniųjų žmonių.

Tiek tegalima pasakyti šiam trumpame straipsnelyje apie linkmę jaunosios Lietuvos pirmuolių „Varpo“ bei „Ukininko“ išleistojai ir draugdirbiai turėtų būtina išsiaiškinti

sau, katruoju keliu nori jie sukelti iš miego savo gimtinę tautą. Literat. Komisija tikisi, kad atspausdytasis šiam numeryje p. N. straipsnis duos pradžią tokiems išaiškinimams, ir todėl tinka jį atspausdyti, nors pati ji daugelyje dalykų visiskai nepritaria išreikštoms tam straipsnyje mintims.

Bet, laukdami nuo žinovių platesnio išaiškinimo ir apsvarstymo viso šio dalyko, mes t. y. Literat. Komisija norėtume ir patys išreikšti nors trumpai savo nuomonę apie pažiūras ant šitų dalykų p. N., kiek jos matyti augščiau patilpusiam straipsnyje.

1. Žmonėms reikalingi pasiskaitymai ne tikta grynai mokslui semti, bet ir daikai smagiui perleisti. Jei žmogus, skaitydamas knygutę, gali palinksmėti, užmiršti nors valandėlę apie savo kasdieninį vargą ir įgyti norą daugiau skaityti, tai knygutės atduotis bus teip — gi išpildyta, ar jos turinys bus žmogui naudingas. Knygutė žmonių gyvenime, pagal mūsų nuomonę, yra ne tikta įnagis šviesai įgyti, bet ir toks daigtas, kurisai suteikia žmogui sveiką, smagų ir gaiviantį jį poilsį. Dėl šitos priežasties, pagal mūsų pažiūras, visiskai tinka „Ukininkui“ priedas „Mūsų pasakos“, „Kur Dievas, ten ir meilė“, „Kaukazo belaisvis“. Kad pasakos spausdomos yra netikta etnografijos tikslui, apie tai žino turbūt ir p. N., kuris gyvendamas sodžiuje arba laukdamas mokyklą kitasyk ir pats galbūt mėgdavo jas su nauda sau skaityti ir klausyti, nors etnografijos tuokart patsai netyrinėdavo. Sunkų tik suprasti, kodėl dėl vieno pasakų priedo p. N. teip užsirūstino, juogai galėjo visai neteislingą duoti nusprendimą apie Ukininko priedus. Jisai sako vienoje vietoje: „matyti, mums teip gerai sekasi, kad tik pasakomis smagintis teprivalome!“ Taigi, ar dėlto vieno priedo galima jau sakyti, kad mes tikta pasakomis tenorį smagintis?

2. Dėl tos pat priežasties, pagal mūsų nuomonę, ukininkams naudinga ir apysakutė „Jurgis Kastriotas“. Jei ji pakelia skaitytojaus dvasią ir suteikia žmogui norą gelbėti savo tautą, kad ji pasiekia savo sieki, nors joje ir nenurodyta, „koku būdu galima šiandien mūsų tėvynę nuo prispaudėjų gelbėti“.

3. Mes negalime sutikti ir su tuo, kad knygutėje „Vakarais Tiltviko pirkteleje“ keli žodžiai, nuodunlėjeje vyriusiąjį budelį, būdą naudingosni už visą 15 puslapų tu knygutę. Šitas „nurodymas“, pagal mūsų nuomonę, nepadarytų nėkokios naudos, bet tikta užkirstų knygutei ir teip sunkų jos kelią, ir ji nebegalėtų teip platiintis tarp mūsų žmonių. . . .

4. Mums rodosi, kad turinys priedo „Ant nakvynės“ bus labai gerai suprantamas žmo-

nėms ir be tų paaiškinimų, kurių norėti p. N. Komisija supranta, kad, pasant apysakute, nereikia aiškinti žmonėms viso jos turinio: žmonės patys, perskaite apysakute, ims protu kalbėti apie jos turinį ir supras didžiąją jos mintį.

Kas girdėtis apie „Naują Elementorijų“ p. A. iš B.

Pasirodžius kur naujam daiktui atsiranda ir įvairios kalbos apie jį. Visokių plepalų svieto, žinoma, ne suvaikysi, vienok aš norėčiau parduoti čia nuomonės trijų Lietuvos luomų, suglandęs jas, kiek galėdamas, į tris atskirus pluokštus. Prisi pažinsiu, kad logiškos pusės anų pažiūrų bijau ir lytėtis, užtatai, jėi kas norėtų pamatyti čia kritišką paržvalgą, tas smarkiai apsiriktų: rašau — ką girdėjau!

Ir teip, pasirodžius mūsų kampe Naujam Elementorijui p. A. iš B. vieni išgyrė jį veikalėlį, kiti už tą patį išpeikė, o tūli nė šaip ne teip nepasakė.

Svietiškiems mūsų kampo inteligentams, jei ne visai įtikio „Naujas Elementorius“, tai visgi jie pripažino jam sauja gerų savybių. Jie sako, kad nors tas „N. El.“ dar toji nuo idealiskai sutaisyto pradžiamokslio, vienok tarpe išėjusių iki šiam laikui jis yra knogeriausias ir tai yra dėl kokių priežasčių: Pirma, jame rašytojas atskyrė užduotę katekizmo nuo elementoriaus, ir gerai, girdi, autorius padarė padėjęs sau tų sieki pirmučiausia išmokyti vaikus tik skaityti, be jokios tendencijos; ant ko tas mokėjimas skaityti bus vėliaus išmėgintas ir apverstas — ar ant katekizmo, ar ant istorijos arba geografijos ar ant ko kito — tai kits dalykas. Antra, sveikai protavo p. A. iš B. rinkdamas į savo elementorijų patarles, trumpus sakinius, spėjimus ir striukas pasakėles. Toks įvairumas skaitymo menisbos vaikui, kurs, girdi, skaitęs nepails, lengvai suprast, nėra įtaris pasaknečių gyvas, pritaikintas prie išmonės mažųjų manytojų; priegtam nors ir menkiausia pasakutė turi siokią tokią užbaigtą mintį. Trečia, nemenos svarbos yra daili ir lengva kalba. Ketvirta, smarkiai patrauks vaikus prie knygelės ir paisinėlei, nors ne visi dėl mažūčių aiškus suprasti, kaip, padėkime, cukraus galva ant 21 laksto arba ant 6 laksto žmogaus ausis.

Teip žiuri maž-daug visi šio kampo inteligentai, žinoma, profunai vaikų psichologijos klausimuosė. Dar tūlas pridėda, buk „Naujas Elem.“ p. A. iš B. iš dvasios ir teip abelno nukreipimo panašus truputį ant Usinskio „Rūdnoje Slovo“, o ta knyga pagarsėjo po visą Rusiją ir turėjo iki 1893 m. 86 išleidimus.

Is visoko imant inteligentai pripažįsta, kad ant „Naujo Elementoriaus“ vaikų mokinimas turėsiąs buti daug lengvesnis ir naudingesnis, negu ant senųjų.

Visai kitopiška akia žiūri ant „Naujo Elementoriaus“ kunigai. Jie sako, kad tai yra ne tiktai prastas elementorius, bet ir tikėjimui esąs pavojingas: Pirma, jame nėra poterių ir katekizmo, o tai, girdi, papiktina žmones; užtatai ūkininkai gerai darytu, jėigu nepirktu tokio elementoriaus. Antra, „Naujam Element.“ nėra nieko apie Dievą, sutvertoją dangaus ir žemės ir visokių galybū; tiktai vienoje pasakutėje paminėtas Dievas, ir tai dar Laimė augšciaus pastatyta, negu Dievas. Toks užmiršimas Dievo tiesiog į niekus paverčia darbą p. A. iš B. Trečia, „Naujas Elementorius“ matyti abelnai bedievių kultūvia veletas. . . . Ketvirta. . . . o kas ketvirta? . . . o gi vienas klebonas liepė deginti šitą Tilžės balandėlį, „idant užkirsti kelią prasiplatinimui masonerijos Lietuvoje“ . . . ?!! . . . *)

Tai didžiansiejio nusidėjimai „Naujo Elementoriaus“ prieš Dievą ir tikėjimą. Yra klaidų ir mažesnės svarbos — prieš doxą: ant 16 laksto yra paisinėlis, kur tarpe šešių vaikų bėgančių par pievą vienas ant pilyų parvirto, antras atsveitęs pastargalį repeckas grumdąs, o trečias išdriekė kojas į padanges, — tas paisinėlis anot kunigų esąs antimoraliskas ir neestetiskas; tas paisinėlis, girdi, greičiau papiktins negu gerą padarys, nėra vaikai „kaipo palinkę labiau ant pikto“ griebsis patys teip replioti, turėdami paveikslą elementorijoje.

Dabar liko prastų žmonių nuomonės apie tą patį. Jos būtų beveik svarbiausios, bet apgailėtina, kad lygsiolaik mūsų ūkininkai menkai tepažinotą „N. Elementorijų“. Vienok ir čia, kur atsilankė tas lakunėlis, duodasi nugirsti, žodis, kitas. . . . Vieni sako, kad „Naujas El.“ esąs daug mandrosnis už visus senuosius, užtatai jis naudingas ne tiktai mažiems mokintis, bet ir dideliam parskaityti. Kiti atrandą, buk „Nauj. El.“ esąs *pricina-mesnis* maziūkams, negu soniaus išėje. Ant galo daugumas nemokančių aiškiaus išreikšti savo pažiūros trumpai sprendžia: *geras* elementorius.

Surašęs šitą šiupinį pažiūrų, palieku maloningas skaitytojau, pačiam išvėtyti iš tų pelų sveiką grūdą, jei tau, žinoma, rūpi žinoti, kuo norime penėti jaunus augančios kartos.

*) Prieš „Naują Elementorijų“ tapo dabar išleistas „Naujas Elementorius su abrozėlois“ st. senobijū katekizmu, maldomis ir gyvenimo šventųjų sakiniams bei atsidavimu globai S-to Angėlo sargb ir už pusę prekėl paradvindjanas.

Mikola Dragomanov'as.

Dieną 20 Birželio pasimirė Sofijoje (Bulgarijoje) garsus Rusinų patriotas profesorius Sofijos universiteto Dragomanov'as.

Paduodu čionais nors trumpa peržvalga gyvenimo to garbingo vyro, prikultojo bei globėjo savo tautos ir užtarytojo svetimų varginamų tautų (tām skaitliuje ir Lietuviškās). Lenkdamas galvą prieš milžinišką veikimą Dragomanov'o, aš turiu viltį, kad gyvenimas tokio žmogaus ir ne vienam iš jaunų lietuvininkų gal but gerū pavyzdžiū.

Mikola Dragomanov'as, suns Petro, gimė iš bajorų 1841 m. Kazokijoje, Hadziace, Poltavos gub. Pradžią mokslo gavo namieje, vėliau buvo įstatytas į Peltavos gimnaziją. Bunant da gimnazijoje, įpuolė į jo galvą pirmas grudas idėjos, kuris tolesniaime laikę padarė iš jo vieną prietam garbingiausių pionierių veikimo dėl atgaivinimo bei pakėlimo tautiško krutėjimo Rusinų. Augštesnius mokslus baigė Kijave; čionais įsteigė pirmą, teip vadinamą „medėlinę mokyklą“ ir pradėjo išleidinēt sodiečiams bei darbininkams knygetes moksliskos bei politiskos itšpos. Baigęs mokslus buvo mokinioju gimnazijos o 1864 m. profesoriumi Kijavo universiteto. Čionais ne perstojo trūsti dėl labo tautystės, įgydamas ne mažą garbę pakėlimu jos istorijos, literatūros bei etnografijos. Vesdamas be paliovos diskusija maskoliškuose laikraščiuose, smarkiai gindamas tiesas Mažrusių, didiai įsijūko despotiskai Maskolijū valdžiai ir Galicijos rusofilams.

Iš pradžią Maskolijū valdžia apvertė krutėjimą Mažrusių prieš slėktiską Lenkų luomą, bēt kada slėktiskās elementas Lenkų buvo numalsintās, o mažrusiškoje propāgandėje pradėjo rodytis tendencijos demokratiškai agrariškās, nepasotinta carija su visa spēka griebėsi naikinti tū partiją ir 1876 m. buvo uždrausta kalba Rusinų spaudoje, mokykloje bei porodinyčioje (teatre), o pats Dragomanov'as be jokio sudō buvo atstūmtās nuo universiteto katedros ir išvārytās iš Mažrusijos. Negalėdamas niekur rasti teisybės prieš barbariskū pasielgimą Maskolijū valdžios, Dragomanov'as atšūvėsi iš Rusijos ir pėsikėlė į Galiciją, kur tvirtai kovojo su (vykusia nuo seniaus (per maskolijū pinigus) partija rusofilū bei pašlāvistū, per savo energija bei talentā, suorganizavojo radikališkā partija, su tautiskā — agrariškā — komunistiskomis tendencijomis. Bēt ir čionais, turėdamas daug priešū tarpe rusofilū ne ilgai išbuvo; — po metų užtikame jau jį Genevoje, kur įsteigė jis laikraštį „Hromada“ ir išleidinėjo daugybę knygnėjų visokiōse kalbose, garsindamas apšviestam svietai vargiūgā padėjimą savo

tautiečių po jungū maskolijū. Atsidavimas idėjai buvo teip didelis, kad ne tik ka. tankiai netekdavo pinigū ant atspaudinio knygū, bēt ir gyvent ne budavo iš ko.

— 1888 m. buvo užkviestas į Sofijos universitetā ant katedros istorijos; čionais kariandamas už tiesas savo tautystės, ir pasimirė 54 metuose amžians.

— Kas link politiskū bei draugijiskū persitikrinimū, Dragomanov'as linko prie socialdemokratijos, vienok dangeliū skyrėsi nuo maskoliskūjų ir lenkiškūjų socialistū. Anie manė, kad gyventojai Maskolijos įves išsypas savę sistemā socialistiskā; maskoliskieji socialistai drange su mēdinkyste (čionainikyste) stačiai prieštaravo įvedimui Maskolijoj konstitucijos. Bēt Dragomanov'as suvis tame dalyke buvo kitū pažiūrū, — jis gerai numanė, kad draugija ne daro tokiū suoliū ir todėl jis pirmas vardan varginamū tautū drāsiai pareikalavo nuo valdžios Maskolijū konstitucijos.

Nemažą teipogi svarbā turi Dragomanov'as, kaipo literatas ir kaipo mokslavyris. Kaipo mokslavyris buvo jisai istoriku, bēt nepriklausė prie tū, kurie užsiēmē karaliais, kovomis, susirėnimais, skerdimais, ne jam rūpėjo žmoniōs progresas, jos tykus nepertraukiamas veiklumas, pasitobulinimas apšvietimo bei socialisko buvio. — Žodžiu sakant, buvo tai vienas iš istorikū naujos linkmės, — istorikas civilizacijos bei kultūros, istorikas tautiskos dvasios.

Dragomanov'as paliko daug istoriskū, politikiskū bei publicistiskū raštū, kai va: „Istoriska Lenkija ir maskoliska demokratija“, „Atmintys iš Anstriokū Rusijos“ ir t. t. Milžiniškās jo veiklumas išrodo mums da svarbesniū, jeigu atsiminti gadyne, kurioje jis pradėjo savo darbā. Prieš 30 metų retai kas žinojo apie Rusinus, kaipo atskyriā ir nepriklausančią niekam tautā. Turėdami labai silpnā literaturā dagi rusinū inteligentai mažai tesirupino apie padidimā jos; sekdami takais istoriko Kostomarovo, spausdino jie savo moksliskūs raštus maskoliskoje kalboje, sodiečius rupinosi išmokyti ir pripratyti prie skaitymo maskoliskai ir tokiū budu rupinosi suvienyti visiskai savo tautā su maskoliskāja. — Matydamos, kad sumaskolinimas nesā, prapulti rusinū tantai, Dragomanov'as sutvėrė literaturā moksliskā, kuriai ir liepė garsiai apskelbt mokytam svietai vardā Rusinū.

Tas vienas paskutinis jo nuopelnas jau padarō jo vardā garsingu ir garbingu visame svieta ir dėlto ne pro šalį butū ir mūs tautiečiams pasipažyt arčiau su ypata didvyrio kokin buvo Mikola Dragomanov'as.

Petras is T.

Iš Latvijas.

Visa Latvija, arba geriau sakant, visa latviška tauta, yra isidalijusi į du priesišgu abazu, kaip ir Amerikos Lietuviai.

Prie vieno abazo priklauso konservatyviska Latvių dalis arba reakcijos partija, prie antro abazo priklauso jaunieji Latvių vyrai, kurie reikalauja visiems Latviams lygių tiesų ir visomis spėkomis nor apsviesti latvišką darbininką, idant jis suprastu savo padėjimą. Jaunoji latviška karta (partija) dar tikrai keturi metai tegyvuoja, vienok ir per tą trumpą laiką jie tur jau gana plačią istoriją savo gyvenimo. Tas visas jų krutėjimas išsireiškia jų literaturoje, publicistikoje, agitavojime tarpe darbininkų miestuose ir tarpe sodiečių. Per tuos keturius metus jaunoji latviška partija pagamino daug svarbių veikalų, kuriuos ir vokiečiai laiks nuo laiko apsvarsto savo laikraščiuose. Prie garsiausių raštininkų, tos naujos gadyinės prigul Aspazija, Rudolphis, Blauman's, Teodorus Seiferts ir Adolphis Allunans. Geriausių veikalų Aspazijos yra „Vaidelota“, drama keturiuose veikaluose, paimta iš lietuviško ir latviško gyvenimo. „Berliner Tageblatt“ sulygina tą veikalą su „in goldenem Kelch, goldener Wein“ (auksiniame inde aukso vynas) Vokiečiai ketina tą dabar į vokišką kalbą išversti. Butų labai naudinga, kad ir mes Lietuviai pasiskubintamėm tą darbą ant savo kalbos išversti. Teip-pat yra labai gerą drama „Ragana“ paimta iš lietuviškos praeitės.

Teip-pat verta paminėti drama „Sandetas teesibas“ (pragaisintos tiesos). Aspazija tur labai gerą talentą, bet dar jai reikia platesnio apšvietimo.

Rudolphis Blaumans, pagarsėjo savo veikalu „Taunais gars“ (pikta dvasia). Teodorus Seiferts yra žinomas kritikas.

Didžiausias organas tos jaunos latviškos partijos ir viso pabaltmario yra laikraštis „Deenas Lapa“ iseinąs kas dien Rygoje. Redaktorium to laikraščio yra p. Plēksāns, gerai žinomas publicistas; teip-pat p. Stučka yra plačiai žinomas, kaipo publicistas ir satyrikas. Labai užsipelnęs yra naujoje latviškoje partijoje p. Jansons su savo straipsnių „Mintis apie naują (moderne) literaturą“ jis pirmutinis parodė Latvių jaunomėmsi gerą kelią, ir stipriai atskyrė juos nuo reaktionerų. Tas laikraštis tur geras raštiskas spėkas ir labai platinas tarp žmonių, teip kad jam be abejojimo prigul ateitis. Jaunieji Latviai labai griebias už europaiškos literatūros, išversdami geriausius veikalus iš vokiškos, prancuziškos ir angliškos kalbos į latvišką. Tokiu budu jia duoda proga savo tautai susi-

pažinti su europaiškų gyvenimų ir svarbiausias šių dienų klausymais. Tą jātina partija Latvių stov ant sveiko moksliško pamato ir dėlto žengia drąsiai į priesakį, sugriaudama reakcijos partiją, ir ant jos vietos statydama savo vėlavą. Jons Kadagimiskis.

Lietuviški laikraščiai.

„Vienybė Lietuvininkų“ rašo, kad gūdai vėl naują pinklę užimanė dėl naginčių įstoti į seminariją. Į seminariją įstojanti turės dar viena egzaminą, išduoti iš gudiškos kalbos, geographijos ir istorijos. Gūdai mislija kad aspirantai viską užmiršta, ką buvo išmokę, išduodami egzaminą gimnazijoje. Ir todėl po seminarijos egzaminu dar kartą turės išduoti egzaminą gimnazijoje, vėra abejonės, kad antrajį egzaminą didei apsinkys gimnazijoje, tai, kad ir gerai mokėdami gal retas ketras išduos, ir iš priimtųjų į seminariją gal nei pusė negalės patekti į ją, nes gūdai pasakys, kad pas juos neįsivadė antrojo egzaminu. Tokiu budu gūdai turi mierį sumazinti skaitlių kunigų, dėlto apsinkina įstojimą į dvasišką seminariją. Ir vėl eina garsas kad konsistorijos visus reikalus ves patys gūdai.

Pagal paskutines žines girtėti, kad į Seinus ant vyakupo esąs paskirtas Varšavos vyskupas — suffraganas kun. fr. Ruškys.

„Vieni Lietn.“ rašo kad 17 Birželio 1895 m. numirė visų mylimas Rudam nos klebonas kun. Vincas Jonkaitis ir per laidotuves jau pasklido garsas kad ant Rudaminos (Suv red.) klebono tapo paskirtas kun. Jonas Giedraitis, regensa Seimų seminarijos, kuris gyvens Seinuose o iš Rudaminos atsilinęs tikrai nauda Parakvijonys reikalauja kad jų naujasis klebonas pats atsikraustytu į Rudaminą ant gyvenimo arba atsikaktytu nuo Rudaminos, nes jie nenori kad jų klebonas svetur gyventų.

Iš Amerikos. Iš New-Yorko rašo: New-Yorko lietuviai įsteigė Giedorių draugystę vardu „Milda“ pernai 14 d. Spalių m. Dabar Giedorių draugystė turi 36 sąnarius ir neblogai sutaria tik gaila, kad turi nandotis iš latviškų ir vokiškų dainų, versty į lietuvišką kalbą. Ikiol D-stė išmoko jau 11 dainų ir yra užkviečiama ant visų lietuviškų pokilių. Choro vadovu yra p. Leonas Ereminas (346 East 9-th Street).

Pilngas ir laiškus į Varpo (fr. Uki-ninko) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Turinys:

Mūsų nropelėnai. — Atsiminimas iš karės pradžios su vokiečiais. — Tėvyinės varpai. — Lietuvos istorija. Galas. — Ruožai iš Lietuvos gyvenimo. — Nuorama. — Kritika ir bibliografija. — Nuo Literat. Komisijos. — Kas girdėtis apie „Naują Elementorin“ p. A. iš-B. — Mikola Dragomirovas „Petras iš T.“ — Iš Latvijos. Jons Kadagimiskis. — Lietuviški laikraščiai. — Iš Amerikos.